

Martyna Małgorzata Siudak

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej
e-mail: siudak.martyna@gmail.com
tel. 508 590 571

Postawy ksenofobiczne a Polacy. Zamach z Paryża na łamach „Gazety Wyborczej”

Streszczenie. Celem niniejszego artykułu jest pokazanie, jak „Gazeta Wyborcza” na swoich łamach przedstawiała zamach z Paryża, który miał miejsce w listopadzie 2015 r. W ramach badania zostało przeanalizowanych ponad 70 tekstów z pierwszego tygodnia po tym wydarzeniu. Z ich lektury wyłaniają się nie tyle suche informacje o samej tragedii we Francji, ile doniesienia o ksenofobicznych postawach Polaków z różnych części Polski, dla których zamach był pretekstem (lub wytłumaczeniem) do wszczynania niebezpiecznych sytuacji w stosunku do wyznawców islamu. Takie wydarzenia potwierdzają tezę, że wśród Polaków mowa nienawiści w stosunku do muzułmanów nie maleje.

Słowa kluczowe: „Gazeta Wyborcza”, zamach, terroryzm, islam, ksenofobia, media

Ksenofobia [...] to choroba wystraszonych, cierpiących na kompleks niższości, przerażonych myślą, że przyjdzie im przeglądać się w zwierciadle kultury innych.

[Kapuściński 2007: 56]

1. Wstęp

Punktem wyjścia dla niniejszego tekstu, który stanowi o jego istocie, są zamachy z Paryża przeprowadzone 13 listopada 2015 r. Uzbrojeni terroryści zaatakowali wówczas kilka miejsc francuskiej stolicy: klub Carillon przy ulicy Bichat w pobliżu

restauracji Le Petit Cambodge; restaurację La Belle Equipe; klub muzyczny Bataclan przy Boulevard Voltaire, gdzie odbywał się koncert grupy Eagles of Death Metal, oraz Stade de France. W zamachach zginęło 129 osób, a około 350 zostało rannych. Był to drugi, tragiczny w skutkach atak dżihadystów przeprowadzony we Francji w 2015 r. Pierwszy miał miejsce 7 stycznia. Terrorysty zaatakowali wtedy redakcję tygodnika „Charlie Hebdo”¹.

Celem sprawdzenia, jak zamachy z listopada 2015 r. były przedstawiane na łamach polskiej prasy, przeprowadzono analizę papierowych numerów „Gazety Wyborczej”, która jest jednym z najbardziej poczytnych dzienników w Polsce.

2. Analiza zawartości numerów „Gazety Wyborczej”

Z danych Związku Kontroli i Dystrybucji Prasy wynika, że w kwietniu 2016 r. „Gazeta Wyborcza” była na drugim miejscu pod względem sprzedaży polskich gazet codziennych². Pierwszą lokatę niezmiennie od kilku lat zajmuje „Fakt”, lecz w niniejszej analizie nie były brane pod uwagę tabloidy. Analizie poddano 74 teksty z „Gazety Wyborczej”, z wydań regionalnych i dodatków, tj. „Wysokich Obcasów” i „Dużego Formatu”³. Okres publikacji wzięty pod uwagę to pierwszy tydzień po zamachu – od 13 do 20 listopada 2015 r. Celem badania było pokazanie, jak „Gazeta Wyborcza” na swoich łamach przedstawiała zamach z Paryża. Wszystkie zanalizowane artykuły zostały opatrzone kategoriami (zob. tab. 1).

---

¹ „Charlie Hebdo” to tygodnik satyryczny ukazujący się od 1970 r. Pismo znane jest z reportaży na temat sekt czy skrajnej prawicy, lecz przede wszystkim z karykatur i satyr dotyczących religii. Gazeta często na swoich łamach drwiła z symboli religijnych poszczególnych wyznań, co powodowało, że religijni ekstremiści niejednokrotnie grozili redakcji. Szczególnym echem w mediach odbiło się publikowanie karykatur Mahometa [zob. Myślak, Siudak 2015: 96].

² Zob. www.wirtualnemedial.pl/artykul/najnizsza-w-historii-sprzedaz-faktu-w-dol-o-46-tys-egz-coraz-mniejsza-przewaga-gw-nad-se [dostęp: 30.05.2016].

³ Publikacje otagowane hasłem „zamach” były wyszukiwane za pomocą internetowego archiwum „Gazety Wyborczej” (www.archiwum.wyborcza.pl). Wynik wyszukiwania to 112 tekstów, jednak pod uwagę brane były tylko te artykuły, w których słowo „zamach” używane było w kontekście listopadowych wydarzeń z Francji z 2015 r. Gro artykułów miało odmienną tematykę – np. tekst Wojciecha Czuchnowskiego z 14 listopada *Wybuchy wróć* odnosił się do prezentacji ministrów premier Beaty Szydło, wśród których był Antoni Macierewicz. Dziennikarz podkreślał w tekście fakt, że „śledczy smoleński PIS” już zapowiedział powrót do analizy katastrofy smoleńskiej, która w jednej z jego interpretacji nazywana była zamachem [zob. Czuchnowski 2015: 2].

Tabela 1. Spis analizowanych artykułów z „Gazety Wyborczej”

Tytuł tekstu	Data	Autor	Treść	Kategoria
Krwawa noc w Paryżu	14.11	Bartosz Wieliński	Opis wydarzeń, powoływanie się na francuskie media („Liberation”), tekst formatowany przed zamknięciem wydania, znane miejsca ataków: „najkrwawszy i zarazem najlepiej zorganizowany zamach terrorystyczny w historii Francji”, „nie ma informacji o terrorystach, ale ich atak wydaje się najbardziej prawdopodobny”.	zamach
Wszyscy jesteśmy Francuzami	14.11	Jarosław Kurski	Komentarz do wydarzenia, porównywanie z atakiem na redakcję „Charlie Hebdo”, brak informacji o osobach stojących za zamachem, lek na zło: europejska solidarność i współpraca w zakresie bezpieczeństwa oraz rozwiązanie konfliktu w Syrii.	solidarność
Znicz dla Francji	16.11	JK	Dodatek „Sport”; informacja o polskich zawodnikach rugby, którzy w drodze na mecz z Mołdawią zatrzymali się pod francuską ambasadą i zapalili tam znicze.	solidarność
„Tym zamachom winne jest lewactwo”	16.11	Sebastian Klauziński	Tekst o fali hejtu na uchodźców, która zauważalna jest w prawicowych mediach i powstała po zamachach w Paryżu. Pierwsze wspomnienie o wypowiedzi ministra ds. europejskich Konrada Szymańskiego: „wobec tragicznych wydarzeń w Paryżu Polska nie widzi politycznych możliwości wykonania decyzji o relokacji uchodźców” – obrona postawy ministra przez prawicowe media.	ksenofobia
Nasze służby działają	16.11	Wojciech Czuchnowski	Krótki tekst informacyjny o stanie zagrożenia terrorystycznego według służb związanych z bezpieczeństwem w Polsce: – podsumowanie spotkania prezydenta Andrzeja Dudy i byłej premier Ewy Kopacz z tymi służbami, – konkluzja: dopóki Polska nie bierze udziału w atakach na Państwo Islamskie, nie ma dla nas bezpośredniego zagrożenia.	terroryzm
Rozejm w Syrii będzie w maju	16.11	Robert Stefanicki	Zamachy w Paryżu jako motor do działania dla dyplomatów; – informacja o spotkaniu w Wiedniu, gdzie 17 państw zaangażowanych w konflikt uzgodniło kalendarz procesu pokojowego.	przyszłość
Jak powstrzymać ludzi gotowych na śmierć	16.11	Robert Stefanicki	Komentarz dziennikarza, geneza powstania Państwa Islamskiego; Francja jako kraj z najgorszą passą rozpoczętą w styczniu 2015 r.; rozwiązania: zamknięcie granic, walka z ekstremizmem w obrębie własnej kultury, zwrócenie uwagi autora na nieporozumienie, jakim jest łączenie fali terroru z falą uchodźców z Syrii.	terroryzm

Paryż nie da się zastraszyć	16.11	Piotr Moszyński	„najkrwawszy atak we Francji od czasów II wojny światowej”; – niewiele wiadomo o terrorystach, identyfikacja jednego na podstawie palca (obywatel Francji od 1985), podejrzewany o „radykalizację religijną”, – trop syryjski (paszport) → zamachowiec = uchodźca – analizowanie śladów pozostawionych przez terrorystów, stan wyjątkowy we Francji, kontrole na granicach.	zamach
Kraków solidarny z Paryżem	16.11	Aleksander Gurgul	Strony lokalne Kraków: – krakowianie od sobotniego poranka przynosili na ul. Stolarską, gdzie mieści się konsulat francuski, znicze i kwiaty. Były kartki „ <i>Je suis Paris</i> ” [Jestem Paryżem], „ <i>Paris nous pleurons...</i> ” [Oplakujemy Paryż].	solidarność
Romów mają za islamistów	16.11	Bartłomiej Kuraś	Strony lokalne Kraków: – miejscowość Limanowa (Beskid Wyspowy) – lokalna prawica wywiesiła plakaty z hasłem: „Nie dla islamskiej dzielnicy w naszym mieście”. Przy domach katolickich Cyganów, – wpływ nastrojów antyislamskich na życie lokalnej społeczności, – konflikt polsko-romski, który nasilił się po zamachach.	ksenofobia
Poznań po ataku na Paryż	16.11	Bartosz Nosal	Strony lokalne Poznań: – abp Stanisław Gądecki wysłał list do metropolity Paryża, a poznaniacy w sobotę składali znicze pod Domem Bretanii.	solidarność
Wrocław solidarny z Paryżem	16.11	Marta Lasek	Strony lokalne Wrocław: – przed siedzibą Alliance Française i konsulatu honorowego Francji na Rynku zebrało się w sobotę około 50 osób. Złożyły przed budynkiem kwiaty i znicze.	solidarność
Douglas uniknął tragedii	16.11	Hanna Urbaniak	Obrońca Lecha Poznań Barry Douglas był wraz z narzeczoną na krótkim urlopie w Paryżu. Opuścił stolicę Francji kilka godzin przed tragicznymi atakami terrorystów.	zamach
Zamach na Europę	16.11	Tomasz Bielecki	Tekst korespondenta z Brukseli. Dziennikarz pyta: „Co z uchodźcami czy bezpieczeństwem? To pytania po krwawym ataku na Paryż”.	terroryzm
Oplakujemy Paryż	16.11	Michał Łepecki	Strony lokalne Kraków: – krakowianie i turyści od sobotniego poranka przynosili na ul. Stolarską, gdzie mieści się konsulat francuski, znicze i kwiaty.	solidarność

Wiemy, dlaczego nas zaatakowano	16.11	Bernard Guetta	Tekst francuskiego dziennikarza: – konkluzja: radykalowie marzą, by Francuzi zwrócili się przeciw swoim muzułmanom.	terroryzm
Solidarność z Paryżem	16.11	Dorota Karaś, Ilona Godlewska	Strony lokalne Gdańsk: – Trójmiasto okazuje solidarność z ofiarami zamachów terrorystycznych w Paryżu.	solidarność
Polacy opłakują ofiary ataków we Francji	16.11	Sebastian Klauziński	Mieszkańcy wielu polskich miast zapalają znicze i przynoszą kwiaty w barwach francuskiej flagi. Chcą okazać solidarność z mieszkańcami zaatakowanego przez terrorystów Paryża.	solidarność
Jak ochronić Euro	16.11	Jakub Ciastoń	Dodatek „Sport”, – nawiązanie do wydarzeń w trakcie meczu Francja – Niemcy na Stade de France, odwołania do relacji „L'Équipe”, – zamach = potężny cios dla organizacji Euro 2016.	przyszłość
Jak powstała pacyfka z wieżą Eiffla?	16.11	red	Tekst o znaku, który na wieść o zamachach stworzył francuski artysta Jean Jullien: – magazyn „Wired” sugeruje, że wykonany obrazek będzie jednym z symboli początków XXI w., – przesłanie pokoju pozytywnie przyjęte przez internautów.	solidarność
To był szczyt możliwości kalifatu	16.11	Mariusz Zawadzki (Waszyngton)	Tekst korespondenta: – „Sukcesy” w Paryżu i na Synaju to początek końca Państwa Islamskiego – uważa amerykański ekspert Brian Katulis.	terroryzm
Kalendarium zamachów w Paryżu	16.11	AP, Reuters, BBC	Opis przebiegu zamachu.	zamach
Chcesz wygrać, postraszyć obcymi	16.11	Mariusz Zawadzki (Waszyngton)	Tekst korespondenta: – autor potępia kandydata republikanów w wyborach prezydenckich (Donalda Trumpa), przywołuje jego słowa: „Możecie mówić, co chcecie, ale gdyby ludzie w Paryżu mieli broń, tzn. gdyby pozwolono im nosić broń, sytuacja wyglądałaby zupełnie inaczej”, – łączenie uchodźców z terrorystami: „To, co się stało, jest straszne. Kiedy na to patrzycie w telewizji, pomyślcie sobie, że nasz prezydent chce przyjąć 250 tysięcy uchodźców z Syrii”, – prawicowi wyborcy w sondażach (49%) wskazują Trumpa jako kandydata, który najlepiej poradzi sobie z problemem imigrantów.	ksenofobia

PiS szokuje w sprawie uchodźców	16.11	Paweł Wroński	Politycy PiS wycofują się ze słów ministra ds. europejskich Konrada Szymańskiego, tłumaczenie słów ministra, zmienianie ich sensu przez polityków PIS: – łagodzenie stanowiska: „Polska unijne zobowiązania w sprawie uchodźców wykona, ale tak, by w jak najmniejszym stopniu narazić jej bezpieczeństwo” (Adam Kwiatkowski, Kancelaria Prezydenta).	ksenofobia
Czy francuskie służby specjalne zawiodły?	16.11	Leszek Kobiłka	Strony lokalne Rzeszów: – wywiad z dr Agatą Furgalą, dyrektor Kolegium Bezpieczeństwa Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Rzeszowie, – konkluzje: nie da się ustalić, kto zawiódł w przypadku zamachów w Paryżu; działania terrorystów w kilku miejscach – trudne do wykrycia; nie ma kraju wolnego od zagrożenia terrorystycznego, – ale: w Polsce na wzór krajów europejskich powołano jednostkę działającą w trybie 24-godzinnym – Centrum Antyterrorystyczne – w której oprócz ABW są inne służby specjalne: policja, straż graniczna, służba celna i inne formacje. Funkcjonariusze na bieżąco śledzą zagrożenia i trendy terrorystyczne.	terroryzm
Cały Lublin solidarny z Paryżem i Francją	16.11	Kacper Sulowski	Lubelski ratusz i iluminacja w barwach narodowych Francji.	solidarność
Nauka tolerancji. Żywe książki przemówiły	16.11	Michał Kwiatkowski	Strony lokalne Lublin: – „Po piątkowych zamachach pierwszy raz czuję, że tym razem trzeba się trochę bać” – mówił Said, muzułmanin mieszkający w Łodzi. Said był jedną z książek dostępnych przez weekend w Żywej Bibliotece. Zamiast tradycyjnych lektur można było wypożyczać w niej... ludzi.	ksenofobia
Jak chronić pielgrzymą	17.11	Olga Szpunar	Strony lokalne Kraków: – „Światowe Dni Młodzieży to dla terrorystów atrakcyjny cel” – uważa generał Roman Polko, były szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, – władze Krakowa liczą w przyszłym roku na ochronę służb państwowych, a kardynał Stanisław Dziwisz – na „siłę Europy i USA”.	przyszłość

Mecz pod napięciem	17.11	Artur Brzozowski	Strony lokalne Wrocław: – tekst o zabezpieczeniu meczu Polska – Czechy we Wrocławiu – więcej policjantów i ochroniarzy, helikopter krążący nad miastem i szczegółowe kontrole kibiców zaczynające się nawet już w tramwajach.	przyszłość
Uchodźcy z Syrii dzielą Amerykanów	17.11	Mariusz Zawadzki (Waszyngton)	Tekst korespondenta: – republikańscy gubernatorzy 12 stanów i jeden demokratyczny ogłosili, że nie wpuszczą uchodźców z Syrii, – zaawansowane procedury kontrolowania uchodźców wpuszczanych do USA, – sondaż Reuters/Ipsos – zdaniem 60% Amerykanów ich kraj powinien robić więcej w walce z Państwem Islamskim, jednak 76% jest przeciwnych wysłaniu do Iraku i Syrii regularnego wojska.	ksenofobia
Jesteśmy Europą czy „moja chata z kraja”	17.11	Sylvie Kauffmann „Le Monde”	Komentarz dziennikarki: – według niej Francja płaci za zaangażowanie wojskowe w Mali, Iraku, Syrii. Europejczycy wspierają te działania bardziej słowem niż czynem, – brak solidarności wojskowej jako rysa na solidarności europejskiej, – kryzys związany z falą uchodźców.	terroryzm
Modny adres bohemy i dżihadystów	17.11	Tomasz Bielecki (Bruksela)	Tekst korespondenta: – tropy po zamachu prowadzące do brukselskiej dzielnicy Molenbeek – opis dzielnicy, mieszkańców (Belgowie o muzułmańskich korzeniach, głównie marokańskich i tureckich, stanowią 30-40% mieszkańców, a na niektórych najuboższych ulicach znacznie ponad 80%), – powiązania terrorystów z dzielnicą, przerzuty broni, – apel o nieutożsamianie ekstremistów z lokalnymi mieszkańcami.	zamach
Dossier terrorystów z Paryża	17.11	Piotr Moszyński	Francuskim organom ścigania udało się zidentyfikować pięciu paryskich zamachowców samobójców.	zamach
Nic złego nigdy się nam nie przytrafiło	17.11	Michał Kwiatkowski	Strony lokalne Łódź: – w domu studenta nr 14, czyli słynnej Wieży Babel, mieszkają studenci z 68 krajów. Wśród nich przedstawiciele wielu religii, w tym muzułmanie. Tekst opowiada o tym, czy po zamachach w Paryżu czują się bezpiecznie.	ksenofobia

Groził śmiercią imamowi	17.11	Tomasz Nyczka	Strony lokalne Poznań: – imam poznańskiego meczetu Youssef Chadid odbierał telefony z groźbami śmierci, – policja już zatrzymała 39-latkę, który mu groził, – nasilenie takich zachowań po atakach w Paryżu.	ksenofobia
Oto zamachowcy z Paryża	17.11	Anita Karwowska	Zdjęcia i opis zamachowców: – wśród nich było trzech braci, z których przeżył jeden i teraz ścigany jest listem gończym. Pozostali terroryści to radykałowie z fałszywymi paszportami i co najmniej jeden obywatel Francji.	zamach
Inwestorzy nie boją się zamachów	17.11	Wojciech Matusiak	Informacje o głównym indeksie giełdy w Paryżu: – po zamachach stracił zaledwie 0,08%, – perspektywy branży turystycznej.	przyszłość
Zamach? Jaki zamach? Kreml zaprzecza, ale czuwa	17.11	Wacław Radziwinowicz (Moskwa)	Tekst korespondenta: – „Państwo Islamskie grozi zamachami terrorystycznymi wszystkim krajom, które atakują PI. – Rosja jest rzeczywiście zagrożona, a przy tym nie potrafi się przeciwstawić takiemu niebezpieczeństwu” – mówi ekspert.	terroryzm
Państwo Islamskie żyje z ropy i podatków	17.11	Andrzej Kubik	Tekst informacyjny, mówiący o działaniu Państwa Islamskiego: – haracze, ale także dochody z handlu szmuglowaną ropą naftową i paliwami zapewniają PI pieniądze na szerzenie terroru.	terroryzm
Ujgurski terroryzm?	17.11	Maria Kruczkowska	Chiny próbują wykorzystać zamach w Paryżu do załatwienia swoich spraw i zapowiadają, że w ramach globalnej wojny z terroryzmem będą zwalczać separatystyczny ruch Ujgurów.	przyszłość
Mam nadzieję, że nie zostawicie nas samych	17.11	Roman Su	List Francuza mieszkającego w Polsce, który dziękuje Polakom za wyrazy współczucia.	przyszłość
Polskość jako oferta	17.11	Jarosław Kuisz	Dziennikarz rozważa przyjmowanie imigrantów w UE, zastanawia się nad tym, co Polska ma do zaoferowania przybyszom.	przyszłość
Francja szykuje odwet	17.11	Bartosz Wieliński	Po zamachach w Paryżu Francja chce stworzyć z USA i Rosją wielką koalicję przeciwko Państwu Islamskiemu: – informacja o myśliwcach eskortowanych przez lotnictwo USA, które zbombardowały Rakkę, stolicę kalifatu, – zapowiedzi prezydenta Francji o zmianach w konstytucji i prawie karnym, by ułatwić walkę z terroryzmem.	przyszłość

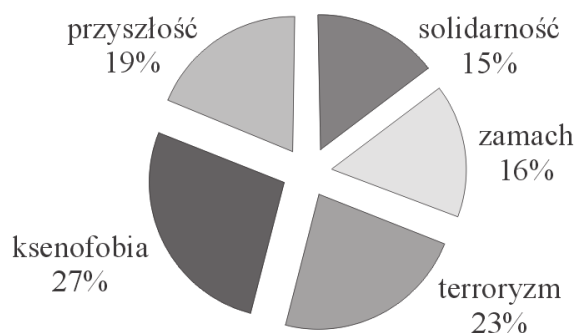
Minuta ciszy i kolejne słowa wsparcia ze Szczecina	18.11	PS	Strony lokalne Szczecin: – „Żywimy głęboką nadzieję, iż wydarzenia we Francji nie doprowadzą do eskalacji agresji, przemocy, stygmatyzacji oraz dyskryminacji wymierzonych przeciwko mniejszościom religijnym i narodowym” – napisały w oświadczeniu władze Uniwersytetu Szczecińskiego.	solidarność
Ranking głupoty po paryskich zamachach	18.11	Dawid Warszawski	Tekst o wpadkach osób publicznych (z Polski i ze świata), które swoimi wypowiedziami odnoszącymi się do zamachu w Paryżu czy uchodźców najzwyczajniej w świecie się skompromitowały (np. Konrad Szymański, Witold Waszczykowski, Margot Wallstrom).	ksenofobia
Paryska policja odkrywa nowe ślady zamachowców	18.11	Piotr Moszyński	Śledztwo w sprawie zamachowców trwa, a paryżanie robią wszystko, by mimo zagrożenia wieść w miarę normalne życie.	zamach
Dlaczego Ameryka jest dużo bardziej bezpieczna od Europy	18.11	Mariusz Zawadzki (Waszyngton)	Tekst korespondenta, który stara się odpowiedzieć na pytanie, czy po zamachach w Paryżu USA podejmą bardziej zdecydowaną akcję militarną przeciwko Państwu Islamskiemu.	przyszłość
Sprejem przeciw imigrantom	18.11	Monika Waluś	Strony lokalne Kraków, – szerząca się mowa nienawiści na krakowskich murach, – „Tylko w ostatnich dniach pojawiły się w Krakowie napisy wymierzone w Arabów”.	ksenofobia
Wieża Eiffla zamknięta	18.11	PAP	Symbol Paryża został ponownie zamknięty dla zwiedzających ze względu na problemy związane z wdrożeniem przepisów bezpieczeństwa wprowadzonych po krwawych zamachach w Paryżu.	terroryzm
Alarm w Niemczech	18.11	Bartosz Wieliński	Mecz Niemcy – Holandia w Hanowerze został odwołany, gdy zagraniczne wywiady zaalarmowały Niemców o planowanym zamachu. Na trybunach miała być kanclerz Angela Merkel.	terroryzm
Rosja mści się za bombę w airbusie	18.11	Wacław Radziwinowicz (Moskwa), Roman Imielski	Tekst korespondenta: – po 18 dniach Moskwa potwierdza śmierć 224 osób na pokładzie airbusa na Synaju i mówi, że to był zamach, – Rosja posyła na Państwo Islamskie rakiety i bombowce strategiczne.	terroryzm

Pytanie terrorysty: Co jest lepsze od dżihadu?	18.11	Maciej Czarnecki	Tekst mówi o tym, że według śledczych mózgiem zamachów w Paryżu był młody Belg marokańskiego pochodzenia Abdelhamid Abaaoud: – opis absolwenta prestiżowej brukselskiej szkoły i powody jego wstąpienia w szeregi dżihadystów, – informacja o śmierci terrorysty w podparyskim Saint Denis.	zamach
Kalifat rozgrzesza Putina	18.11	Tomasz Bielecki (Bruksela)	Moskwa przestaje być strategicznym problemem dla UE i staje się partnerem. Francuzi debatuja, czy w obliczu zagrożenia ze strony Państwa Islamskiego pomocy nie szukać w koalicji z Kreml.	przyszłość
Nasza wojenka karmiona tragedią	18.11	Konrad Sawicki	Tekst dziennikarza, który zaznacza, że „tuż obok informacji o tragicznych wydarzeniach w Paryżu wyrósł potwór naszej lokalnej wojenki polsko-polskiej”.	ksenofobia
Obcy niechciani pod Łodzią	18.11	Agnieszka Urazińska	Strony lokalne Łódź: – „Precz z islamem” – transparenty z takim hasłem zawisły w noc po zamachach w Paryżu pod ośrodkiem dla uchodźców, – ośrodek w Grotnikach (120 cudzoziemców – głównie z Rosji, Czeczenii i Ukrainy), – niespokojne nastroje wśród mieszkańców, którzy się boją.	ksenofobia
Boją się imigrantów	19.11	OLO, PF	Strony lokalne Kraków: – tekst o antyimigracyjnej manifestacji w Krakowie zorganizowanej przez Młodzież Wszechpolską.	ksenofobia
Wstyd za ministra nauki	19.11	Małgorzata Kowalska	Strony lokalne Białystok: – Europę obiegra wypowiedź Konrada Szymańskiego, który po zamachach w Paryżu zapowiedział możliwość wycofania się Polski z ustaleń o przyjęciu uchodźców.	ksenofobia
Linia paryskiego frontu	19.11	Anna Pamuła	Tekst w „Dużym Formacie”: – reportaż o życiu muzułmanów we Francji po zamachach.	przyszłość
Dżihad zabija głównie muzułmanów	19.11	Roman Imielski	Dziennikarz twierdzi, że świat islamu nie prowadzi z Europą wojny cywilizacji. To globalna wojna religijnych fanatyków z wszystkimi, którzy nie chcą podzielać ich światopoglądu.	terroryzm

Zamach na airbusa to wypowiedzenie wojny Rosji. Będzie zemsta	19.11	Wacław Radziwiłowicz (Moskwa)	Rosja nasila naloty na pozycje islamistów w Syrii i może tam rozpocząć nawet operację naziemną.	terroryzm
Piątek trzynastego, czyli Houellebecq ma rację?	19.11	Krzysztof Varga	Felieton w „Dużym Formacie”: – „Po koszarnej rzezi, jakiej w Paryżu dokonali fanatyczni terroryści, zaczęto przypominać gdzieś tam ostatnią powieść Michela Houellebecqa <i>Uległość</i> . Jej autor prorokuje miękkie i pokojowe przejście władzy przez islamistów”.	przyszłość
Wiec przeciwko uchodźcom	19.11	Maciej Sandecki	Strony lokalne Gdańsk: – „Nie islamska, nie laicka, tylko Polska katolicka; Adamowicz, chcesz Murzyna, to go w domu sobie trzymaj” – hasła uczestników manifestacji Młodzieży Wszechpolskiej w Gdańsku.	ksenofobia
Islam przeciwko terrorystom	19.11	Tomasz Nyczka	Strony lokalne Poznań: – informacja o planowanej przez poznańskich muzułmanów demonstracji przeciwko aktom terroru i ISIS, – reakcja na zamachy w Paryżu, – „Chcemy pokazać, że normalni muzułmanie potępiają ataki terrorystyczne i że organizacja Państwo Islamskie (ISIS) nie reprezentuje tak naprawdę naszej religii i świata islamskiego. Że to margines, patologia. Islam to religia pokoju. Wiadomo natomiast, że są organizacje, które różne religie wykorzystują do swoich politycznych celów”.	terroryzm
Snowden pomógł terrorystom?	19.11	Mariusz Zawadzki (Waszyngton)	Tekst korespondenta, który informuje o tym, że po zamachach w Paryżu padają oskarżenia, iż ujawniając programy masowej inwigilacji, Edward Snowden pomógł terrorystom.	terroryzm
Francja tropi terrorystów	19.11	Piotr Moszyński	Informacja o policyjnym szturmie w Saint-Denis, na północy Paryża, gdzie zginęło trzech islamistów. Według śledczych szykowali kolejny zamach na stolicę.	zamach
Świadomie dzielone bogactwo	20.11	Bartosz Kuźniarz	Strony lokalne Białystok: – tekst zawiadamiający o tym, że po zamachach w Paryżu część komentatorów stwierdziła, iż w polityce bliskowschodniej popełniono strategiczne błędy, obalając tyranów i destabilizując region.	terroryzm

Bardzo zły tydzień	20.11	Aleksandra Przybylska	Strony lokalne Poznań: – dziennikarka pisze o „prześladowaniach” obcokrajowców, m.in. o przypadkach wyzywania Hindusa od Syryjczyka. Takie sytuacje nasiliły się po zamachach w Paryżu i z powodu straszenia uchodźcami.	ksenofobia
Terrorysty chcą wywołać w nas strach. Czy możemy czuć się bezpiecznie?	20.11	Katarzyna Włodkowska	Strony lokalne Gdańsk: – rozmowa z Wojciechem Grabowskim z UG, specjalistą ds. terroryzmu międzynarodowego.	terroryzm
Poznański imam: Jest mi źle	20.11	Tomasz Nyczka	Strony lokalne Poznań: – wywiad z muzułmańskim duchownym z Poznania. Choć mieszka w Polsce od kilku lat razem z rodziną, po wydarzeniach z Paryża, czuje się dyskryminowany.	ksenofobia
W USA narasta prawicowa histeria wobec uchodźców z Syrii	20.11	Mariusz Zawadzki (Waszyngton)	Tekst korespondenta: – informacja o tym, że już połowa stanów nie chce przyjmować Syryjczyków, – pojawiła się też nowa koncepcja, żeby wpuszczać tylko chrześcijan.	ksenofobia
Paryża nie da się zniszczyć	20.11	Anna S. Dębowska	Wywiad z Krzysztofem Rutkowskim, pisarzem i paryżaninem z wyboru: – Paryż jako symbol Europy, – życie po zamachu.	przyszłość
„Mózg” zamachów nie żyje	20.11	Piotr Moszyński	Informacja o śmierci Abdelhamida Abaaouda, organizatora zamachów we Francji.	zamach
Narodowcy spalili kukłę Żyda we Wrocławiu	20.11	Kacek Harłukowicz, Mateusz Czmiel	„Po zamachach w Paryżu wzbiera rasistowska fala. W środę na demonstracji przeciw imigrantom w centrum Wrocławia działacze Obozu Narodowo-Radykalnego spalili kukłę Żyda z flagą UE w rękę. Policja nie interweniowała. ONR zapowiada ciąg dalszy”.	ksenofobia
Ci straszni uchodźcy	20.11	Agnieszka Urazińska	Strony lokalne Łódź: – w Grotnikach k. Łodzi straszą się uchodźcami.	ksenofobia

Wykres 1. Kategorie tematyczne artykułów związanych z zamachem w Paryżu z 13 listopada 2015 r.

Źródło: opracowanie własne.

Spośród 74 analizowanych tekstów 24 pochodziły z oddziałów regionalnych „Gazety Wyborczej”: Krakowa (6), Poznania (5), Łodzi (3), Gdańska (3), Wrocławia (2), Białegostoku (2), Rzeszowa (1), Lublina (1) i Szczecina (1)⁴. Wszystkie artykuły zostały podzielone na kategorie (zob. wykres 1):

– **solidarność** – teksty informujące o gestach solidarności z Francuzami (np. składanie kwiatów pod ambasadami Francji w różnych polskich miastach, iluminacje na polskich zabytkach w kolorach francuskiej flagi),

– **zamach** – teksty informujące o samym zamachu, jego przebiegu, towarzyszącym śledztwie, zawiadamiające o podejrzanych oraz takie, które podawały informacje o działaniach innych państw w stosunku do Państwa Islamskiego, które też mogłyby zostać ujęte jako działania terrorystyczne,

– **terroryzm** – teksty mające za zadanie wyjaśnić mechanizmy działania terrorystów, ale także te mówiące o bezpieczeństwie i działaniach poszczególnych państw europejskich, które chcą się bronić przed dżihadystycznymi bojówkami; informacje o planowanych (i udaremnionych) zamachach,

– **ksenofobia** – teksty informujące o negatywnych postawach wobec osób o innym kolorze skóry czy innej wiary, artykuły zawierające relacje żyjących w Polsce muzułmanów i mówiące o zmianie, jaka zaszła w ich postrzeganiu po zamachach w Paryżu; informacje o antyimigranckich postawach osób publicznych, nie tylko z Polski, ale i ze świata (np. Donald Trump),

– **przyszłość** – teksty, w których autorzy starają się szukać rozwiązania konfliktu z Państwem Islamskim, artykuły informujące o możliwych drogach zakończenia lub złagodzenia napiętej sytuacji, ale także te, które prognozują działania i zapowiadają wydarzenia mogące stanowić cel dla terrorystów, zagrożone atakami (Euro 2016, Światowe Dni Młodzieży w Krakowie).

⁴ Według Pawła Średzińskiego, autora raportu z monitoringu polskich mediów pt. *Afryka i jej mieszkańcy w polskich mediach*, Białystok, Poznań i Wrocław to miasta, gdzie najczęściej pojawiają się medialne doniesienia dotyczące agresji wobec osób o innym kolorze skóry [zob. Średziński 2016: 29-34].

Należy zauważyć, że tekstów poświęconych samemu zamachowi w Paryżu było niewiele. Pierwsze odnosiły się do relacji z tragicznych wydarzeń: informowano o miejscu ataków, liczbie ofiar. Następnie pojawiały się te z nowymi doniesieniami z prowadzonego śledztwa. Sam atak terrorystów w kilku artykułach był opatrzony słowami: „najkrwawszy i najlepiej zorganizowany zamach terrorystyczny w historii Francji”. Co istotne, nie od razu podano informację o osobach odpowiedzialnych za całą sytuację. Od pierwszego artykułu dziennikarze „Gazety Wyborczej” starali się być powściągliwi w sądach i określali udział terrorystów jako „najbardziej prawdopodobny”.

Tragiczne wydarzenia z Paryża spowodowały też falę okazywania solidarności z rodzinami ofiar. Tutaj szczególnie oddziały regionalne GW⁵ zanotowały spory odzew od mieszkańców, którzy wykazywali się różnymi gestami wsparcia Francuzów.

Obszerne relacje korespondentów zagranicznych GW wpływały na to, że kontekst prezentowanych zdarzeń był kontekstem szerokim, a nie ograniczonym tylko do Polski. Wśród relacji uzupełniających znalazły się te Wacława Radziwinowicza (Moskwa), Tomasza Bieleckiego (Bruksela), Mariusza Zawadzkiego (Waszyngton). Publikowane na łamach GW artykuły nie były jedynie pobieżnymi relacjami. Gros z nich zawierało przemyślenia nad sposobami rozwiązania konfliktu z Państwem Islamskim, które co jakiś czas występuje przeciwko Europie, m.in. organizując ataki.

Zainteresowani genezą Państwa Islamskiego mogli znaleźć w tekstach dziennikarzy historię Daesh⁶, dowiedzieć się m.in., z czego i jak żyją terroryści. Takie przedstawienie sytuacji dało czytelnikowi szeroki ogląd wydarzeń: prócz informacji na temat samego ataku otrzymał też wiedzę na temat genezy Państwa Islamskiego czy postaw innych państw wobec terrorystów.

3. Ksenofobia a Polacy

Najwięcej spośród analizowanych tekstów odnosiło się do kategorii „ksenofobia”. Większość z nich miała charakter informacyjny i odnosiła się do zdarzeń na tle rasistowskim, które co jakiś czas miały miejsce w różnych zakątkach Polski (m.in. w Krakowie, Łodzi, Poznaniu). Artykuły te poniekąd dokumentowały wpływ antyislamskich nastrojów na życie lokalnych społeczności. Przykładem może być tu tekst Tomasza Nyczka, gdzie autor ukazuje historię imama poznańskiego meczetu Youssefa Chadida, który po zamachach w Paryżu odbierał telefony z groźbami śmierci.

⁵ Przez skrót GW autorka będzie oznaczać „Gazetę Wyborczą”.

⁶ Zdaniem wielu, mówienie o „państwie” islamskim dodaje islamistom prestiżu. Daesh to nazwa funkcjonująca na Bliskim Wschodzie, która ma pogardliwe konotacje. Daesh oznacza tchórzliwych morderców.

Nie wszystkie teksty z tej kategorii dotyczyły spraw Polskich. Wątkiem poruszonym przez Mariusza Zawadzkiego, korespondenta z Waszyngtonu, była postawa jednego z kandydatów na urząd prezydenta USA – Donalda Trumpa. Polityk odważnie prezentuje swoje poglądy i zaznacza, że jest przeciw uchodźcom. Często łączy też uchodźców z terrorystami, a jego słowa dotyczące zamachu: „To, co się stało, jest straszne. Kiedy na to patrzycie w telewizji, pomyślcie sobie, że nasz prezydent chce przyjąć 250 tysięcy uchodźców z Syrii” [Zawadzki 2015: 15] są tylko tego potwierdzeniem.

Zresztą również polscy aktorzy sceny politycznej odznaczyli się niepoprawnymi wypowiedziami, które można zaliczyć do ksenofobicznych. Za taką wypowiedź bez wątpienia można uznać tę Konrada Szymańskiego, ministra ds. europejskich, która traktowała o tym, że w obliczu zamachów w Paryżu Polska nie widzi możliwości wykonania decyzji UE o relokacji uchodźców. Kryzys uchodźczy to temat, który był zaznaczany w analizowanych tekstach niejednokrotnie. Doniesienia głównie dotyczyły manifestacji przeciw przyjmowaniu uchodźców w Polsce, które związane były z ugrupowaniami, takimi jak np. Młodzież Wszechpolska, i realizowane m.in. w Gdańsku. Należy również nadmienić, że redakcja „Gazety Wyborczej” miała problem z falą negatywnych komentarzy pod tekstami zamieszczonymi na stronie internetowej dziennika, dotyczących uchodźców, migracji czy kojarzonych z tymi zjawiskami muzułmanów. W związku z tym została zablokowana możliwość dodawania opinii pod tekstami odnoszącymi się do uchodźców (zob. rys. 1).

Z raportu *Mowa nienawiści* Fundacji im. Stefana Batorego wynika, że w Polsce występuje stosunkowo duże przyzwolenie dla antymuzułmańskiej mowy nienawiści.

Z powodu wyjątkowo agresywnych treści propagujących przemoc, sprzecznych z prawem, wzywających do nienawiści rasowej, etnicznej i wyznaniowej zamykamy możliwość komentowania pod naszymi tekstami o uchodźcach.

Wygląda na to, że Zachód, a więc i Polska, nie wie, jak pomóc ofiarom wojny w Syrii. Nie rozumiemy, co tam się dzieje, boimy się islamskich terrorystów. Ale uchodźców jest coraz więcej. Ich problem sam się nie rozwiąże. Europa mówi, że przyjmie ich 100, może 200 tysięcy. Ilu może i powinna przyjąć Polska? Jak im pomóc? Jak ich przyjąć, żeby dobrze się u nas odnaleźli?

Pod adresem listy@wyborcza.pl czekamy na Wasze listy, podpisane imieniem i nazwiskiem, najciekawsze opinie opublikujemy w wydaniu papierowym "Wyborczej" i w internecie na Wyborcza.pl

Rysunek 1. Komunikat pod tekstem ze strony internetowej „Gazety Wyborczej”

15% dorosłych Polaków i 19% młodzieży uważa zdanie „Muzułmanie to podłe tchórze, mordują tylko kobiety, dzieci i niewinnych ludzi” za dopuszczalne. Głównym nośnikiem mowy nienawiści wobec muzułmanów jest Internet – zarówno wśród młodzieży (55%), jak i wśród dorosłych Polaków (28%). Co ciekawe, poparcie dla antymuzułmańskiej mowy nienawiści nie ma związku z siłą religijności chrześcijańskiej ani z częstością praktyk religijnych. Jest jednak dość ściśle związane z postrzeganiem muzułmanów jako zagrażających w sensie symbolicznym polskiej kulturze. Akceptacja mowy nienawiści wobec muzułmanów jest zatem w większym stopniu związana z lękowymi postawami antyimigranckimi niż z jakimikolwiek uprzedzeniami religijnymi [Mowa nienawiści... 2014]. Badania nad polskim hejtem pokazują, że mowa nienawiści najczęściej dotyczy tego, co dla większości społeczeństwa jest obce bądź niezrozumiałe: odmiennych orientacji seksualnych, innych wyznań czy mniejszości etnicznych [Stradowski 2016].

Na negatywne postrzeganie muzułmanów duży wpływ mają przekazy medialne związane z Afryką. Ten kontynent i jego mieszkańcy nie dominują w polskich przekazach medialnych. Zdaniem Pawła Średzińskiego kontynent afrykański jest traktowany przez rodzime media marginalnie i interpretowany przez pryzmat czterech stereotypowych obszarów wyobrażeń: trudne warunki życia, zagrożenia i niebezpieczeństwa, piękna i dzika przyroda oraz oryginalna i różnorodna kultura [Średziński 2016: 5]. Kryzys uchodźczy, który opanował Europę, nie wpływa pozytywnie na kreowanie wizerunku osób innego pochodzenia. Według agencji PresService słowo „uchodźcy” zdominowało „jedynki” polskich gazet w okresie od 31 sierpnia do 6 września 2015 r.⁷ Raport z monitoringu polskich mediów przeprowadzonego w okresie od 1 marca 2015 r. do 29 lutego 2016 r. pokazuje, że w kwestii uchodźców dominują przekazy, które wiążą ich ze zjawiskiem wojującego islamu i z zagrożeniem terroryzmem. W tekstach przebadanych podczas monitoringu zauważalne były takie słowa, jak „zalew”, „barbarzyńcy” czy „ludzkie tsunami”, które wzbudzały zjawisko dehumanizacji obcokrajowców [Średziński 2016: 58-59]. Według twórców raportu tylko nieliczne media uniknęły pułapki straszenia uchodźcami i oswajały czytelników z zagadnieniem kryzysu migracyjnego. Były to m.in. „Newsweek”, „Przegląd” i „Gazeta Wyborcza”.

4. Wnioski

Media żyją z sensacji dotyczących ludzkich tragedii czy klęsk. W serwisach informacyjnych czy na okładkach gazet dominują przekazy negatywne. Ten fakt

⁷ Zob. <http://psmm.pl/pl/raporty-specjalne> [dostęp: 10.09.2015].

potwierdza Zbigniew Bauer, pisząc, że budowanie całych serwisów informacyjnych czy poszczególnych artykułów na bazie *gatekeepingu*⁸ nie sprzyja uwidacznianiu treści pozytywnych [Bauer 2000: 154]. Afryka i jej mieszkańcy nie są popularnymi tematami w polskich mediach. Jeżeli się już pojawiają, to zazwyczaj w kontekście wojen, kataklizmów czy chorób. Problemy, z jakimi obecnie boryka się świat, a w tym Europa, takie jak chociażby kryzys migracyjny, nie są tematami przedstawianymi w pozytywnym świetle. Taki obraz rzutuje na negatywne wyobrażenie o muzułmańskich uchodźcach, którzy „zagrożają chrześcijańskiej tożsamości Europy”⁹.

Analiza przedstawiona w niniejszym artykule miała na celu ukazanie, jak „Gazeta Wyborcza” przedstawiała na swoich łamach tragiczne wydarzenia z Paryża. Należy zaznaczyć, że tekstów mówiących o samym zamachu było stosunkowo mało. Wbrew ogólnej tendencji, nie były to zdarzenia opisane jednostronnie. Szeroki kontekst sytuacji, możliwy m.in. dzięki relacjom korespondentów, wpływał na głębszy odbiór przekazu. Z lektury ponad 70 tekstów wyłaniają się jednak nie tyle suche informacje o samej tragedii we Francji, ile doniesienia o ksenofobicznych postawach Polaków z różnych części Polski, dla których zamach był pretekstem (lub wytłumaczeniem) do wszczynania niebezpiecznych sytuacji w stosunku do wyznawców Islamu.

Problemy dyskryminacji, ksenofobii czy rasizmu to problemy globalne, europejskie, w tym także polskie. Polska nie jest wolna od tego rodzaju zagrożeń. Rozwiązania, jakie oferuje dziś Internet i nowe technologie, wpływają na to, że z mową nienawiści stykamy się wszędzie. Każdy użytkownik sieci może wygenerować komentarz, który będzie nawoływaniem do nienawiści na tle narodowościowym, etnicznym, rasowym lub wyznaniowym. To, że ksenofobia i rasizm są także polskimi problemami potwierdza raport na temat przestępstw z nienawiści przedstawiony w Sejmie pod koniec kwietnia 2016 r. Wynika z niego, że w 2015 r. w Polsce zdecydowanie zwiększyła się liczba przestępstw motywowanych kolorem skóry, narodowością czy wyznaniem [Woźnicki, Klimowicz 2015: 15]. Szczegółowe statystyki badania obejmują okres od 2013 do 2015 r. W tym czasie prokuratorzy w całym kraju obserwowali rosnącą systematycznie liczbę postępowań w sprawie przestępstw motywowanych rasizmem i ksenofobią. W 2013 r. było ich 835, w 2014 – 1365, a w 2015 aż 1548.

---

⁸ Model *gatekeepingu*, powstały w 1965 r. z inicjatywy Johana Galtunga i Mari Ruge, umożliwia poprawne konstruowanie serii newsów w serwisach. Zdaniem twórców modelu, news pełni swoją funkcję, jeżeli jego tematem będą wydarzenia m.in.: krótkotrwałe, łatwo zauważalne, jednoznaczne, znaczące, zgodne z oczekiwaniami, powtarzalne, spersonifikowane, negatywne.

⁹ Zob. www.pch24.pl/orban--muzulmanscy-uchodzcy-zagrazaja-chrzescijanskiej-tozsamosci-europy--bruksela-realizuje-plan-ideologiczny,37964,i.html [dostęp: 10.05.2016].

Literatura

- Bauer Z., 2000, *Dziennikarstwo i świat mediów*, Kraków: Universitas.
- Czuchnowski W., 2015, Wybuchy wróca, *Gazeta Wyborcza*, nr 266: 2.
<http://psmm.pl/pl/raporty-specjalne> [dostęp: 10.09.2015]
- Kapuściński R., 2007, *Ten Inny*, Kraków: Znak.
- Mowa nienawiści. Raport z badań sondażowych*, 2014, Warszawa: Fundacja im. Stefana Batorego.
- Myślak D., Siudak M., 2015, Internauci o Islamie. Reakcje po pierwszych doniesieniach o zamachu na „Charlie Hebdo”, *Olsztyńskie Studia Afrykanistyczne*, t. 2: 91-103.
- Stradowski J., 2016, Co się dzieje w głowie hejtera?, *Focus*, nr 242: 15-20.
- Średziński P., 2016, *Afryka i jej mieszkańcy w polskich mediach. Raport z monitoringu polskich mediów*, Warszawa: Fundacja „Afryka Inaczej”.
- Woźnicki Ł., Klimowicz J., 2016, Nienawiść nasza powszednia, *Gazeta Wyborcza*, nr 99: 3.
www.pch24.pl/orban--muzulmanscy-uchodzcy-zagrazaja-chrzescijanskiej-tozsamosci-europy--bruksela-realizuje-plan-ideologiczny,37964,i.html [dostęp: 10.05.2016]
- www.wirtualnemedial.pl/artykul/najnizsza-w-historii-sprzedaz-faktu-w-dol-o-46-tys-egz-coraz-mniejsza-przewaga-gw-nad-se [dostęp: 30.05.2016]
- Zawadzki M., 2015, Chcesz wygrać, postrasż obcymi, *Gazeta Wyborcza*, nr 267: 15.

Xenophobic Attitudes in Poland. Accounts of the Paris Terrorist Attack in „Gazeta Wyborcza”

Summary. This paper aims to describe the coverage that the terrorist attack of November 2015 received in Poland’s major daily newspaper “Gazeta Wyborcza”. The underlying research involved an analysis of more than 70 articles published in the week following the event. The analysis revealed that the articles were not so much concerned with providing succinct information on the dramatic developments in France as on reporting xenophobic attitudes of Polish people from different regions of the country. Apparently, for a number of Poles, the terrorist attack served as a pretext (or justification) for aggressive behaviors toward the followers of Islam. The incidents clearly demonstrated that hate speech towards Muslims continues to prevail among Polish people.

Keywords: “Gazeta Wyborcza” daily, terrorist attack, terrorism, Islam, media, xenophobia